

TEMATIKA:

A KÖZTAURUSZ ÉS AZ ONTOLÓGIÁK CSÚCSFOGALMAI

*Ungváry Rudolf, ungvary@hungary.com
Országos Széchényi Könyvtár*

Az ontológiákban a generikus reláción alapuló hierarchiát egzakt logikai deklarációk írják ugyan le, de maga a generikus hierarchia a filozófiai szemlélettől és az intuíciótól függ. Más szóval a szemlélettől (elkötelezettségtől) és intuíciótól függően eltérő fogalmi hierarchia választható.

E szemlélettől függ a hierarchia csúcsfogalmainak megválasztása is. A csúcsfogalmak száma általában nem több 5–10 fogalomnál. Az ontológia csúcsfogalmai határozzák meg fő vonalakban az alárendelt fogalmak struktúráját. Az intuitív megközelítés miatt egyrészt (1) az várható, hogy a generikus hierarchiák részleteikben rendkívül különböznek. Másrészt (2) azt várhatnánk, hogy az egyes hierarchiák csúcsfogalmai — tehát az ontológiák kevés számú legáltalánosabb fogalmai — alkotta struktúrák a fogalomtartalmak szempontjából is eltérőek lesznek.

E tanulmány célja, hogy több ontológia csúcsrendszerének példáján bemutassa: az elvárás ellenére az ontológiákhoz kialakított legáltalánosabb fogalmak alkotta struktúrák között — a csúcsfogalmak generikus hierarchiájában — nincsenek igazán áthidalhatatlan értelmezési különbségek. Azaz a második várható következmény valójában nem valósul igazán meg. Következésképp akármekkora — látszólag — az eltérés a generikus hierarchiák részleteiben az egyes ontológiák között, lényegében még ezek rendszere is legáltalánosabb értelemben ugyanazon a szükségszerű fogalmi renden alapszik.

A nemzetközileg ismert átfogó ontológiák (SUMO, DOLCE stb.) mára már ezres nagyságrendű, pontosan meghatározott és dokumentált, egymással szemantikai hálózatba összekapcsolt lexikai egységet tartalmaznak, melyeket axiómák és logikai deklarációk egészítenek ki.

A létező ontológiákkal való összehasonlításhoz az átfogó (egyetemes) magyar teaurusz (a Köztaurusz) ugyancsak szemantikai hálózatba szervezett csúcsfogalmait vettük alapul. Párhuzamos táblázatok segítségével mutatjuk be az ismertebb ontológiák csúcsfogalmait és a Köztaurusz legfelső szintű fogalmait.

Az összehasonlítás eredményéből az a következtetés vonható le, hogy a nemzetközileg már kialakult ontológiák és magyar adaptációjuk útjában nincsenek áthidalhatatlan nehézségek.

Mindezek az ontológiák, akárcsak az átfogó (egyetemes) magyar teaurusz, az ismeretrepresentációs rendszerekben nagyjából egyforma hatékonysággal használhatók fel.